BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3–3

Nr. 319. Wilno, dnia 16 września 1930 roku.

Treść numeru:

-----ooOoo-----

§

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"Lietuvos Aidas" o parlamentaryzmie w Niemczech.

"Lietuvos Aidas" Nr.208 z dn.13.IX.1930 r.Art.p.t."Nie należy się stroić w cudze piórka". Streszczenie:

Uwagę całego świata zwraca dziś państwo niemieckie, a to w związku ze zbliżającemi się wyborami do Reichstagu. Niemcom, które wprowadziły u siebie system nieograniczonego parlamentaryzmu, niebardzo się na tem polu powodzi. Parlamentaryzm niemiecki przekształcił się w nieograniczone partyjnictwo, posunięte do tego stopnia, że każda, nawet niewielka liczebnie partja, posiada siłę zbrojną. Tak np. skrajna prawica, czyli hackenkreuzlerzy, rozporządzają siłą zbrojną do 80.000 ludzi; nacjonaliści niemieccy mają znów do rozporządzenia Stahlhelm, liczący do 100.000 członków doskonałą i liczną bojówką rozporządzają też komuniści. Przy pomocy siły zbrojnej partje bez żadnej ceremonji starają się zapewnić sobie sukces w okresie kampanji wyborczej. Rzecz prosta, prowadzi to niejednokrotnie do krwawych starć i ofiar w ludziach, a w rezultacie - do anarchji, rewolucji, dyktatury lub restauracji monarchji. Zdaje się, że to ostatnie zjawisko ma akurat w Niemczech miejsce.

Parlamentaryzm dobrze się przyjmuje i zapewnia rozkwit tym jedynie państwom, gdzie jest tworem naturalnym, np. w Anglji. Natomiast w innych krajach, parlamentaryzm , sztucznie przeflancowany, przynosi wyniki jaknajgorsze. Nie należy się stroić w cudze piórka.-

Sprawa tranzytu polsko-litewskiego w kuluarach Ligi Narodów. Według informacyj "Lietuvos Aidasa" /Nr.208 z dn.13.IX.1930 r./, sprawy litewskie mogą grać na obecnej sesji Ligi Narodów, niezależnie od doniosłych spraw pan-Europy, rozbrojenia i problemów ekonomicznych, większą rolę. W kuluarach Ligi Narodów dużo się mówi o sprawach tranzytowych. Szczególnie żywo komentowane są te sprawy w związku z obecnemi stosunkami pomiędzy Polską a Litwą. Polska zapatruje się na te sprawy poważnie i stara się je, przynajmniej nieoficjalnie, w kuluarach Ligi Narodów, forsować. Delegacji litewskiej wypadnie więc pokonać wiele trudności przy wyjaśnianiu obecnego stanu rzeczy i przedstawianiu stosunków z Polską w płaszczyźnie politycznej, tak jak z natury rzeczy wypada.-

Narada ministra Zauniusa z premjerem łotewskim Celminszem. Według informacyj "Lietuvos Aidasa", odbyła się w Genewie w dniu 12 września narada prezesa delegacji litewskiej ministra Zauniusa z prezesem delegacji łotewskiej i premjerem łotewskim, Celminszem. P.Celminsz podkreślił konieczność współpracy delegacyj obu krajów. Z powodu podnoszenia kwestji kolei Libawa-Romny przez byłego ministra spraw zagranicznych Balodisa, minister Celminsz wyraził ubolewanie. Co do konferencji rolniczej, w której udział brał również delegat Łotwy, p.Celminsz oświadczył, że Łotwa będzie się kierowała tylko rezolucjami, uchwalonemi na tej konferencji i tylko w dziedzinie ekonomicznej. Gdyby wypłynęły sprawy natury politycznej, Łotwa natychmiast usunie się. W sprawie traktatu handlowego litewsko-łotewskiego minister Celminsz wyraził ubolewanie, że traktat nie będzie podpisany na szerszych podstawach. Pan Celminsz w najbliższych dniach wybiera się do Kowna.-

Kongres jedności litewsko-łotewskiej. Kongres Jedności litewsko-łotewskiej odbędzie się 21-22 września r.b. w Rydze.-

VII. KŁAJPEDA.

"Lietuvos Aidas" w sprawie skargi kłajpedzkiej do Ligi Narodów.

"Lietuvos Aidas" Nr.207 z dn.12.IX.1930 r.Art.p.t."W sprawie skargi Niemców kłajpedzkich do Ligi Narodów". Streszczenie:

W prasie niemieckiej, a potem i litewskiej, ukazały się wiadomości, jakoby Niemcy kłajpedzcy przesłali do Ligi Narodów jakąś skargę na rząd litewski. Z oficjalnych źródeł nic o takiej skardze nie wiadomo, jednak, biorąc pod uwagę propagandę, uprawianą przez prasę niemiecką, skarga taka jest możliwa.

Powstaje wszakże pytanie, o jakiego rodzaju skardze może być tutaj mowa. Jeżeli weźmiemy pod uwagę cały kompleks zagadnień kłajpedzkich oraz stosunek rządu centralnego do miejscowych władz kraju Kłajpedzkiego, to przyjdziemy do przekonania, iż do Ligi Narodów można byłoby wogóle przesłać skargę tylko z powodu złamania konwencji kłajpedzkiej lub naruszenia praw niemieckiej mniejszości narodowej w tym kraju.

Ze względów formalnych Niemcy kłajpedzcy mogliby Lidze Narodów wręczyć tylko petycję z powodu naruszenia przez Litwę praw mniejszości, a w żadnym razie nie mogliby wszcząć w Lidze Narodów sprawy przeciwko rządowi litewskiemu z powodu złamania konwencji kłajpedzkiej, gdyż prawo czuwania nad nienaruszalnością konwencji przysługuje tylko członkom Rady Ligi Narodów.

Prasa niemiecka rozpowszechnia wprawdzie pogłoski, iż Niemcy zgłoszą swą skargę przeciwko rządowi litewskiemu, należy jednak wątpić w prawdziwość tych wersyj.

Jeżeli się komu chce wytoczyć sprawę, należy mieć na poparcie swej opinji dowody, bez nich wzniecać sprawę byłoby rzeczą ryzykowną, zwłaszcza dla Niemiec. Litwa ze swej strony pilnie przestrzega konwencji kłajpedzkiej, co się tyczy zaś mniejszości niemieckiej w kraju Kłajpedzkim, to dla nikogo nie jest tajemnicą fakt, iż mniejszość ta w porównaniu z Litwinami korzysta z wielkich przywilejów.

Jeżeli teraz weźmiemy pod uwagę moment polityczny, to przedewszystkiem należy podkreślić fakt, iż Niemcom nikt nie poruczył protektoratu nad krajem Kłajpedzkim. Pozatem po wystąpieniach Treviranusa, wtrącanie się Niemiec do spraw kłajpedzkich wywołałoby w Europie jeszcze większe przeświadczenie o wzroście tendencyj szowinistycznych w Niemczech oraz o niebezpieczeństwie, jakie z tego powodu może zagrażać pokojowi europejskiemu.

Dlatego należy wątpić, aby poważni politycy niemieccy dzisiaj popełnili taki błąd, jakkolwiek możliwe, iż ktoś pobudza ich do takiego kroku.-

"Trimitas" w sprawie wyborów w kraju Kłapedzkim.

"Trimitas", organ związku strzelców, zamieszcza artykuł, poświęcony sprawie nowych wyborów do sejmiku kłajpedzkiego. Podajemy go poniżej w streszczeniu:

Jakkolwiek kraj kłajpedzki jest autonomiczną częścią państwa litewskiego, jednak tej autonomji nie otrzymał on w drodze normalnych, przyjacielskich rokowań, lecz na żądanie obcych. Nic więc dziwnego, że w statucie kraju Kłajpedzkiego pełno jest braków i luk, które rządowi wypada usunąć i uzupełnić. Tymczasem kraj Kłajpedzki

VII. P R A S A [illegible].

"L i e t u v o s A i d a s" w s p r a w i e s k a r g i K ł a j - p e d z k i e j d o L i g i N a r o d ó w .

"Lietuvos Aidas" Nr.207 z dn.11.IX.1930 r.art. [illegible]

wie skargi Niemców kłajpedzkich do Ligi Narodów". Streszczenie:

W prasie niemieckiej, a potem i litewskiej, ukazały się wiadomości, jakoby Niemcy kłajpedzcy przesłali do Ligi Narodów jakąś skargę na rząd litewski. Z oficjalnych źródeł się o takiej skardze nie wiadomo, jednak, [illegible] prawdopodobne, [illegible] przez prasę niemiecką, skarga taka jest możliwa.

Powstaje wszakże pytanie, o jakiego rodzaju skargę może być tutaj mowa. Jeżeli weźmiemy pod uwagę cały kompleks zagadnień kłajpedzkich oraz stosunek rządu centralnego do miejscowych władz kraju kłajpedzkiego, to [illegible] przyznania, iż do Ligi Narodów można byłoby wogóle przesłać skargę tylko z powodu [illegible] Konwencji Kłajpedzkiej lub naruszenia [illegible] mniejszości narodowej w tym kraju.

[illegible]

Jeśli teraz weźmiemy pod uwagę moment polityczny, [illegible] [illegible] fakt, że Niemcy [illegible] [illegible] po wystąpieniu Treviranusa, [illegible] w [illegible] [illegible] w [illegible] [illegible] niebezpieczeństwie, jakie z tego powodu może [illegible] europejskiemu.

[illegible] nie [illegible], ale [illegible] polityczny [illegible] [illegible] modlić, [illegible] do tego kroku.

"T r i m i t a s" [illegible]

[illegible]

"Trimitas", organ związku strzelców, zamieszcza artykuł,

poświęcony sprawie [illegible] do [illegible] [illegible].

[illegible]

[illegible] Litwa [illegible], [illegible] autonomji [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] statuto kraju Kłajpedzkiego [illegible] jest [illegible] [illegible] i [illegible]. [illegible] kraj Kłajpedzki [illegible]

pod względem ducha i charakteru jest tak samo litewski, jak inne części Litwy. Z tej racji powstają ciągłe nieporozumienia.

Kraj Kłajpedzki sam przed kilku laty otrząsnął się z pod obcego panowania Francuzów i przyłączył się do swej macierzy Lit - wy.

Podkreślić należy, iż Litwa znana jest ze swej tolerancji, która często wychodziła na szkodę samym Litwinom. W sprawach kłajpedzkich Litwa była wierna tej tradycji, ukazując dla Niemców bezgraniczną ustępliwość. Litwa nie obroniła należycie interesów ludności litewskiej kraju Kłajpedzkiego i fakt ten należałoby zapisać, jako zbrodnię przeciwko własnemu narodowi.

Z tego wszystkiego jednak nie wynika jeszcze, aby niemieckość w kraju Kłajpedzkim miała zająć pierwsze miejsce, spychając przytem litewskość. Jeżeli zaś ktoś ośmiela się mniemać, iż zawsze tak mogłoby być, należałoby mu przypomnieć, iż Litwa ma dosyć siły ku temu, aby samowolę zgnieść.

Rząd centralny przez cały czas okazuje anielską cierpliwość, społeczeństwo litewskie również jest cierpliwe, o ile tego wymaga rząd, pamiętać jednak trzeba, iż zarówno cierpliwość rządu, jak i społeczeństwa, ma swe granice.

Jeśli chodzi o wybory do nowego sejmiku, zauważyć należy, iż poprzedni sejmik, chcąc zdobyć dla siebie wieniec męczennika, sprowokował swe rozwiązanie na kilka dni przed końcem kadencji. Litwę skład nowego sejmiku mało może obchodzić.

Jeżeli sejmik zostanie obrany zgodnie z interesami kraju Kłajpedzkiego, wówczas współpraca z nim będzie miła, gdyż żadne trudności nigdy się nie wytworzą. Jeżeli zaś pieniądze, obficie płynące z tamtej strony Niemna, spowodują, iż skład sejmiku się nie zmieni, wówczas, jak wskazuje praktyka, będzie on troszczył się nie o interesy kraju, lecz o swe osobiste, których nici kryją się w głębokich mrokach. Sytuacja taka będzie musiała w końcu doprowadzić do polityki "silnej ręki".-

Z a t a r g m i ę d z y s t r o n n i c t w a m i k ł a j p e d z k i e m i a k ł a j p e d z k ą k o m i s j ą w y b o r c z ą . Według informacyj pism litewskich, kłajpedzkie partje rolnicza i ludowa założyły protest przeciwko okólnikowi kłajpedzkiej komisji wyborczej, który nakazuje wciągać do list wyborczych mieszkańców kraju kłajpedzkiego, a nie jedynie obywateli, zgodnie z art.11 statutu kłajpedzkiego. Protest został złożony na imię prezesa komisji wyborczej Simonajtisa.

Stronnictwa wskazują w swym proteście, iż o ile w ustawie wyborczej jest mowa jedynie o "miejscowych mieszkańcach kraju", to jedynie dlatego, iż podczas ostatnich wyborów do sejmiku nie została jeszcze wydana ustawa o obywatelstwie. W związku z tem obywatele litewscy nie mieli możności nabycia kłajpedzkiego obywatelstwa i nie mieliby żadnego prawa wyborczego do sejmiku, gdyby nie przyznano je wogóle mieszkańcom kraju Kłajpedzkiego na podstawie artykułu 37. Obecnie, gdy ustawa o obywatelstwie z dnia 5 grudnia 1928 r. została wydana, niema żadnej podstawy do przyznawania prawa wyborczego innym osobom oprócz obywateli kłajpedzkich.

Jednocześnie z wystosowaniem protestu do komisji wyborczej, partja rolnicza wystosowała pismo do prezydenta państwa, w którem protestuje przeciwko postanowieniu o sporządzaniu list wyborczych według wskazówek i pod nadzorem prezesa komisji wyborczej. Postanowienie to oznacza całkowite wykluczenie samorządów.-

W y c i e c z k a k ł a j p e d z k i c h p r z e m y s ł o w c ó w d o M o s k w y . Udaje się do Moskwy delegacja kłajpedzkich przemysłowców leśnych w celu kontynuowania rokowań z "Eksportles", rozpoczętych przed miesiącem i dotyczących sprawy importu rosyjskiego lasu do Kłajpedy, w celu obrobienia. Delegacja zabawi w Moskwie 3 - 4 dni. Na czele jej stoi p. E.Galwanauskas, członkami są: właściciele tartaków pp. Ehmer, Elberg, Taurag i Nafthal, oraz bankowiec p.Sacha.-

